

POSUDEK OPONENTA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE BÁRY SEDLÁČKOVÉ Tanec v náboženství a náboženství v tanci

Autorka si ke zpracování zvolila velmi zajímavé, nepříliš frekventované a svým způsobem až překvapivě zanedbávané téma (což lze vysvětlit snad jen obecnou nedůvěrou křesťanské kultury k taneční tradici bytostně založené na předkřesťanských obřadních základech). Z práce je patrné osobní zaujetí, z něhož vyplývá i hlavní motivace a cíl takto postavené práce, kterým je nejen „objasnit a popsat funkci tance v jednotlivých světových náboženstvích s důrazem na dějinný kontext“ a poukázat na potřebu člověka vyjadřovat se též neverbálním způsobem (str. 5), ale také „vzdvihnout tanec jako podstatnou část přirozeného lidského projevu a to především na projev náboženský“. Metodou k takto stanovanému cíli je potřeba „projít jistými dějinnými kontexty a prokázat jeho jedinečné vlastnosti na několika konkrétních příkladech, v různém kulturním a náboženském prostředí“ (s. 28). Takto formulovaný cíl práce velmi oceňuji, mnohem spornější je, jak dále rozvedu, uplatňovaná metoda. Z formálního hlediska splňuje práce požadavky kladené na bakalářskou práci – autorka využívá dostatečného množství relevantních zdrojů, které vhodně kombinuje a střídá ve snaze podat přehledově stručný, přesto však reprezentativní obraz tance jako podstatné složky či prostředku lidské duchovní kultury. Stylistika práce je odpovídající, bez většího množství gramatických chyb, nápadnější je pouze občasné chybování v psaní velkých počátečních písmen – autorka má sklon psát velká písmena i tam, kde to není na místě (např. „Čínská civilizace“, „Šintoismus“ atd.), což působí poněkud neprofesionálně a nepoučeně.

Vlastní jádro práce, tedy kompilační část ve formě dějinného přehledu je samozřejmě nutně neúplná, výběrová (osobně mi např. chybí úloha tance v evropské lidové kultuře, v níž se do dnešní doby zachovaly výrazné magicko-náboženské motivy), občas v šíři či hloubce jednotlivých podkapitol nepoměrná, místy ve své povrchnosti (např. kapitola 2.5.2. „Japonsko“ na s. 19) až nicneříkající. Přestože množství celkově využívané literatury je v zásadě dostatečné, ve většině případů autorka čerpá z víceméně obecně zaměřených titulů, což pak budí dojem, že „poznatky poskytované literaturou v českém jazyce mnohdy nebyly dostačující“ (s. 28), což autorku vede i využívání zdrojů internetových a cizojazyčných. To je samozřejmě v pořádku, ale domnívám se, že kdyby si podrobněji prostudovala zdroje konkrétně zaměřené na určitá jednotlivá náboženství, dějinné etapy nebo náboženské tradice (a to nejen knižní, ale i časopisecké), získala by informací podstatně více. To by však byla práce mravenčí, možná až nekonečná. Domnívám se tedy, že autorka namísto takto povšechně zpracovaného přehledu se měla zaměřit se na několik málo vybraných tradic a ty prozkoumat do daleko větší hloubky.

Přestože charakter práce je především kompilační, pokouší se autorka o určitý vlastní vklad, a to vlastní formulací definice tance, ke které dospívá v samotném závěru (s. 28). Poměrně zajímavě zde formuluje, že za součást tance nelze považovat jen jeho pohybové složky, ale také prvky statické ve formě postojů, póz atd. a kromě běžně zdůrazňované funkce zábavní přidává též funkci tance jako prostředku neverbální komunikace, což je vcelku vydařený způsob, jak vyjádřit množství vzájemně se prolínajících mimozábavních funkcí a aspektů (kam přirozeně spadá i funkce nábožensko-magická). Na druhou stranu se mi nejeví jako dostatečné vycházet v první kapitole pouze z definice tance převzaté ze *Slovníku spisovného jazyka českého*. Autorka si měla dohledat několik definic z úžeji zaměřené odborné literatury a ty použít jako odrazový můstek, tedy konfrontovat je na dějinném materiálu a nakonec je vyhodnotit či takto dospět k definici vlastní. Navíc, tím, že na úvod práce klade definici, která má jasná omezení, aby jí v závěru práce doplnila či poupravila, není úplně jasné, co za

tanec bude v následujících kapitolách vlastně považovat a tedy i cíleně sledovat. Pokud např. v kapitole věnované starověkému Egyptu zmiňuje tanec, při němž chrámoví kněží „*odříkavalý (sic!) dlouhé texty a rytmickými kývavými pohyby horní poloviny těla se snažili dostat skrze extatické stavy do kontaktu s bohy*“ (s. 9), lze položit zásadní otázku, zda jde skutečně o tanec v přesném slova smyslu. Potom lze totiž za tanec považovat i nejrůznější obřadní poklony, úklony či gesta, ať už vestoje nebo v kleku a tím se pojetí tance příliš rozostřuje a termín tak ztrácí svoji výpovědní hodnotu. Podobně, pokud se chce zabývat náboženskými aspekty tance, je třeba si položit otázku, jestli je v tomto ohledu zapotřebí odlišovat od sebe náboženství a magii (případně jak), nebo nikoli (a proč), a jak vůbec odlišit tanec od rituálu, zvláště jsou-li jeho součástí určité obřadní pohyby. Přesnější vymezení používaných pojmů nebo důkladnější kritická práce s tradičně používanými termíny jsou v práci pouze naznačeny, což je škoda, protože právě to by mohlo být přínosnější než jen uvedený dějinný přehled. Nabízí se také zásadní otázka, zdali se autorka místo definice tance v samotném závěru neměla vyslovit především a spíše k tématu vyjádřenému v samotném názvu práce a navrhnout několik obecných tezí, jakou úlohu tanec v náboženství nejčastěji nabývá a jaké prvky, motivy či aspekty posvátného prožitku v něm nejčastěji nacházíme.

Pokud však cílem této bakalářské práce byla především rehabilitace tance v kulturních dějinách a dějinách náboženství, lze jej považovat za splněný. Aby však autorka přesvědčila, že dokáže kriticky pracovat s pojmy a dopívat k určitým obecnějším tvrzením, doporučuji, aby se v rámci obhajoby samostatně zamyslela nad otázkou vztahu tance a rituálu a navrhla několik vlastních obecných tezí na téma tanec v náboženství – náboženství v tanci. V každém případě doporučuji bakalářskou práci Báry Sedláčkové k obhájení a podle úrovně obhajoby navrhuji známku v rozmezí **v ý - b o r n ě – v e l m i d o b ř e**.

9. května v Českých Budějovicích

PhDr. Vít Erban, Ph.D.
Katedra filosofie a religionistiky TF JU
v Českých Budějovicích

